

DIDAKTICKÉ STUDIE

1/10

DIDAKTICKÉ STUDIE

ročník 2, číslo 1, 2010

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE - PEDAGOGICKÁ FAKULTA

MONOTEMATICKÉ ČÍSLO

věnované životnímu jubileu bývalé členky katedry
českého jazyka paní doc. PhDr. Naděždy Kvítkové, CSc.

Praha 2010

DIDAKTICKÉ STUDIE

ročník 2, číslo 1, 2010

Odborný recenzovaný časopis především lingvoodidaktického bohemistického zaměření, který ve svých monotematických číslech někdy tyto hranice cíleně překračuje širším záběrem vymezené tematiky a přesahem i do obecně pedagogických a didaktických souvislostí a do dalších předmětů vyučovaných na zvoleném typu školy.

Vychází dvakrát ročně, uzávěrka pro příjem příspěvků do jednotlivých čísel vždy 1. dubna a 1. října. Webová stránka: <http://web.pedf.cuni.cz/docs.php?cid=542>

Scientific reviewed magazine, mainly of linguo-didactic and bohemistic focus, which sometimes intentionally trespasses these borders in its monothematic issues with broader catch of delimited subject matter and overlap to general pedagogical and didactic connections and to other subjects taught at a chosen type of school.

The journal is issued twice a year, deadlines for accepting papers are 1st April and 1st October. Web page: <http://web.pedf.cuni.cz/docs.php?cid=542>

Vydává/Published by

Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Mezinárodní redakční rada/International Editorial Board

Doc. PaedDr. René Bílik, CSc., Pedagogická fakulta Trnavskéj univerzity v Trnave, SK

Mgr. Anna Gálisová, Ph.D. – Fakulta humanitných štúdií Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, Slovensko

Doc. Dr. Natalja Ivashina, CSc., Bělorusskij gosudarstvennyj universitet, Minsk

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D., UK v Praze, Pedagogická fakulta

Univ. prof. PhDr. Radostava Kvapilová Brabcová, CSc., Literárni akademie (Soukromá vysoká škola J. Škvoreckého), Praha

Doc. PaedDr. Ludmila Liptáková, CSc., Pedagogická fak. Prešovskej univerzity v Prešove, Slovensko

Dr. Halina Pietrak-Meiser, Universität Konstanz, Deutschland

Doc. PhDr. Anna Rýzková, CSc., Pedagogická fakulta Trnavskéj univerzity v Trnave, Slovensko

Doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D., Pedagogická fakulta UK v Praze

Předsedkyně redakční rady/Editor-in-chief

PhDr. Eva Hájková, CSc., Pedagogická fakulta UK v Praze

Výkonná redaktorka/Executive editor:

Mgr. Gabriela Babušová

Korespondenci (příspěvky do časopisu) adresujte prosím k rukám výkonné redaktorky na adresu: Univerzita Karlova v Praze, katedra českého jazyka, Pedagogická fakulta, M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1, nebo na adresu didakticke.studie@pedf.cuni.cz

Jednotlivé příspěvky jsou recenzovány anonymně ve spolupráci redakční rady s okruhem odborníků.

ISSN 1804-1221. MK ČR E19169

VYUŽITIE ONOMASTIKY VO VYUČOVANÍ MATERINSKÉHO JAZYKA

Jaromír Krško

Abstrakt: Úkolem učitele je učit děti správně komunikovat, což mimo jiné znamená učit je respektu k lidem a společenským hodnotám. Výuka vlastních jmen by neměla být redukována pouze na pravopis a gramatiku. Vlastní jména jsou v komunikačním procesu zapojena podstatně komplexněji. Učitel by měl mimo jiné zdůraznit, že vlastní jména se od obecných jmen liší, že vlastní jména vzniknou, pouze když je to potřeba. Dále se studenti mohou zabývat vznikem přezdívek, příp. negativním vlivem nevhodné přezdívky na jejího nositele, příp. etymologií svých vlastních jmen a příjmení.

Klíčová slova: onomastika, komunikace, vlastní jména, etymologie, empatie, historický a sociální kontext.

Abstract: To apply the onomastics in the teaching of mother language

Teacher's mission is to teach schoolchildren to communicate properly and appropriately. To teach someone to communicate reasonably well means to teach the respect for people and human social values.

It is often claimed that the issue of proper nouns is focused mostly on spelling and grammar. However, proper nouns, in communication process, operate in broader and more complex relationships. The teacher should focus not only on spelling but they should also point out basic properties of a proper noun, for example, the functional application of a common noun and a proper noun in communication process can be applied to stress the fact that common nouns differ from proper nouns. On the other hand, the teacher can get the pupils to think over the process of proper noun generation. The pupils should learn that a proper noun is formed only in case it is needed. This fact can be used well to explain the process of forming nicknames. The teacher can make use of it and explain the negative side, when an inappropriate nickname may hurt its owner. Confronting pupils' feelings with a fictitious name or a nickname is an important act when fostering empathy which can suppress the negative elements in social existence of a school team.

It is certainly interesting for pupils to analyse the etymology of their own first names. The result will show not only the issue of trendiness but also family traditions when giving the name. In higher classes and at secondary schools, pupils and students may focus on the origin of their surnames and families. In addition to the interest in the name, they can recognize historical and social context of their ancestors' existence, the history of their region, the migration of different peoples and nations within and outside Europe. Their own findings will not only strengthen their national

awareness and the pride of the homeland - Slovakia, but also allow to recognise family relationships and it all may lead to the knowledge of the fact that particularly Central Europe has developed as a place of coexistence of many ethnic groups. Thus, the pupils will foster local patriotism together with "euro-patriotism".

Key words: onomastics, communication, proper nouns, etymology, empathy, historical and social context.

Dominantnou úlohou učiteľa, najmä učiteľa materinského jazyka, je naučiť žiakov správne a primerane komunikovať, t. j. naučiť ich vhodne využívať všetky prostriedky jazyka na sprostredkovanie informácií iným ľuďom. Naučiť niekoho primerane komunikovať zároveň znamená naučiť ho vážiť si ľudí a osvojiť si humanistické spoločenské hodnoty.

Problematika vlastných mien, ktoré sú súčasťou slovnej zásoby každého jednotlivca, sa dá vhodne využiť na hodinách materinského jazyka v každom ročníku. Vlastné mená sú pre žiakov prirodzeným fenoménom, pretože sa s nimi stretávajú od najútlejšieho veku. Komunikačný aspekt vlastného mena spočíva v jeho schopnosti pomenovať objekty vnímanej objektívnej reality a tento obraz jedinečnosti sprostredkovať druhému subjektu. Tento aspekt môže učiteľ zvýrazniť, pretože ide o základnú funkciu lexiky – označiť a pomenovať veci okolo nás pre iného človeka, resp. pre iných ľudí. Komunikačné hľadisko sa tak stáva primárny a jediným cieľom. Učiteľ však môže (a má) poukázať na rozdiely a špecifická apelatívnej a proprietnej zložky slovnej zásoby. Dôležitým predpokladom sprostredkovania poznatkov o vlastných menách je poukázať na ich špecifické vlastnosti a tým aj na ich špecifické postavenie v komunikácii. Príkladom pre funkčné využitie onomastiky vo vyučovaní materinského jazyka je napr. učebnica českého jazyka pre 3. ročník stredných odborných škôl (Čechová a kol., 2002). Autori tejto učebnice zaradili viaceré onomastické otázky do úvodnej kapitoly venovanej komunikácii a jazyku a spolu s frazeológiou vytvorili podkapitolu *Pojmenování a slovo*. Študenti tak majú možnosť dozvedieť sa o priezviskách, krstným menách, ale aj o prezývkach, toponymách a názvoch firiem. Veľmi vhodnou kapitolou je kapitola *Užívání rodných jmen a příjmení v běžné komunikaci*, v ktorej sa poukazuje na rozdielne použitie tvarov nominativu a vokativu oslovenia v bežne hovorennej češtine a v oficiálnej komunikácii – „V oficiální komunikaci je základní formou oslovení tvar 5. pádu příjmení ve spojení s označením *pane*, *paní*, ev. u mladé dívky *slečno* (*pane Višku*, *paní Prusová*, *slečno Svobodová*). Tvar 5. p. u mužských příjmení spojovaný s oslovením *pane* se v běžné mluvě nahrazuje 1. pádem (*pane Višek*). Bez užití výrazu *pane* jde o hrubou nezdvořilost, arroganci (*Višek!*, *Mach!*).“ (Čechová a kol., 2002, s. 32). Okrem poučenia o správnom oslovení, obsahujú tieto informácie aj výchovný moment. Ale práve v tejto súvis-

losti je namiestne zvýrazniť dôležitosť onomastiky aj v príprave samotných učiteľov, pretože prax nielen zo slovenských, ale aj českých škôl potvrdzuje používanie oslovenia žiakov zo strany učiteľov tvarom nominatívu „holého“ priezviska, čo, ako sa konštatuje vyššie, sa považuje za hrubú nezdvorilosť, až aroganciu. Ale pri použití správneho spojenia *pane + priezvisko* by v komunikácii učiteľ – žiak/ študent bolo aj toto oslovenie expresívne svojou iróniou. Preto je na oslovenie vhodné využitie len krstného mena žiaka/študenta (či už v oficiálnej, prípadne hypokoristickej podobe) alebo spojenie krstného mena a priezviska.

Vzdelávanie budúcich učiteľov v oblasti onomastiky je však založené skôr na nadšení vysokoškolských pedagógov, ktorí sa vedecky venujú tejto problematike. Študenti tak môžu získať teoretické vedomosti z onomastiky, resp. z jej základných subdisciplín – antroponomastiky a toponomastiky na (väčšinou) povinne voliteľných alebo výberových predmetoch počas štúdia na vysokej škole, prípadne štúdiom v treťom stupni vysokoškolského vzdelávania. Viacero učiteľov, ktorí počas štúdia robili diplomovú prácu z onomastiky pokračuje vo svojich výskumoch aj po skončení štúdia a svoje vedomosti si dopĺňajú individuálne – štúdiom literatúry, konzultáciami a spoluprácou so svojimi bývalými vysokoškolskými učiteľmi. Veľkou motiváciou pri sebازdokonalovaní je záujem o danú problematiku a vlastný terénny výskum. Viaceré otázky z oblasti onomastiky a ich využitie vo vyučovacom procese sa ako vhodné doplnkové informácie ponúkajú v procese ďalšieho (kontinuálneho) vzdelávania učiteľov, ktoré je súčasťou školskej reformy. Vysoké školy a metodicko-pedagogické centrá majú ponúkať učiteľom rôzne druhy kontinuálneho vzdelávania, po absolvovaní ktorých učitelia získajú príslušný počet kreditov a zvýšením kvalifikácie sa im zvýši aj platový postup.

Veľmi často sa konštatuje (najmä v onomastickej komunité), že problematika vlastných mien sa na vyučovaní sústredí len na ich pravopis a gramatickú stránku. Vlastné mená však v komunikácii fungujú v oveľa širších a zložitejších vzťahoch. Učiteľ by sa mal preto sústrediť nielen na pravopis, ale poukázať na základné vlastnosti propria. Žiaci o viacerých problémoch vedia podvedome, ale neuvedomujú si ich. Vhodnou metódou, napr. rozhovorom im môže učiteľ tieto vlastnosti proprií odhaliť a priblížiť – napr., že pomocou mena identifikujeme jedinca alebo vec. Peter Kováč je v triede jediný žiak a pomocou jeho krstného mena a priezviska ho vieme presne identifikovať (identifikačná funkcia propria). Jeho meno ho zároveň odlišuje od jeho spolužiaka Jána Vozára (diferenciačná funkcia propria), rovnako tak Mária Konečná sa menom odlišuje od Jána Trnku, Martin nie je Michal, Veľká Fatra nie je Inovec. Vlastné mená označujúce zemský povrch (toponymá) sa vyznačujú lokalizačnou funkciou – sídlisko Sásová sa nachádza v Banskej Bystrici a nie v Trenčíne, Dunaj tečie cez Bratislavu a nie cez Prešov. Lokalizačnú funkciu pripisuje R. Šrámek (1996, s. 44) aj antroponymám,

tu je však vhodnejšie hovoriť o funkciu dedičnosti, čiže rodovej príbuznosti – *Milan Novák* patrí do rodiny Novákovcov. Vlastné mená však vypovedajú aj o ďalších spoločenských vzťahoch¹ – *Eva Bohušová* chodí do V. B triedy a jej triednou učiteľkou je *Renáta Klátiková*. Poukázaním na základné funkcie a vlastnosti proprií zároveň môže učiteľ vysvetliť rozdiel medzi všeobecným pomenovaním (apelatívom) a vlastným menom (propriom). Žiaci si určite lepšie zapamätajú rozdiel medzi apelatívom a propriom, keď budú vedieť využívať jeho funkcie, ako keby mali dostať len suchú („gramatickú“) poučku o tom, že rozdiel je v písaní malého a veľkého písmena.

Funkčné uplatnenie apelatíva a propria v komunikácii môže učiteľ využiť na to, aby zvýraznil žiakom fakt, že význam všeobecných mien sa odlišuje od vlastných mien – *konečná* môže byť napr. autobusová zastávka kdekoľvek a v ktoromkoľvek meste, kováč vyrába výrobky z kovu, *stodola* je hospodárska budova, *hrb* označuje výčnelok... a oproti týmto apelatívam stojí odlišný význam proprií – nositeľka mena *Konečná* nemá nič spoločné s niečim na konci, Kováč nemusí vyrábať kovové výrobky, *Hrb* označuje kopec na konci dediny. Dôležitou funkciou vlastných mien je označiť konkrétné a jedinečné osoby alebo veci a pomocou označenia ich presne identifikovať a diferencovať od iných podobných objektov. Ďalší zaujímavý rozdiel medzi všeobecnými a vlastnými menami je aj ich formálne stvárnenie (nie však len veľké alebo malé písmeno na začiatku slova) – substantíva pomenúvajú (označujú) objekty okolo nás, adjektíva vo funkciu všeobecných mien bližšie charakterizujú objekt pomenovaný substantívom, slovesá označujú činnosť objektu, prípadne čo sa s ním deje. Vlastné mená môžu mať formu substantíva, adjektíva, slovesa... ale vždy plnia funkciu substantíva – pomenúvajú jedinečný objekt – meno *Sitár* označuje človeka bývajúceho na určitej adrese, v určitom meste a nie výrobcu sít, *Revúca* je konkrétné mesto na strednom Slovensku a dnes je to tiché mesto, *Kukal* je napr. kolega v práci a nie ten čo vydával zvuk podobný kukučke.

Pri výučbe tvaroslovia môže učiteľ poukázať na špecifické postavenie vlastných mien napr. aj v tom, že niektoré (formálne) adjektívne vlastné mená sa skloňujú ako substantíva –napr. *Trnava* (*Trnava* – N. sg., *Trnavy* – G. sg., *Trnave* – D. sg., *Trnavu* – A. sg. atď.) a niektoré si ponechali adjektívnu formu skloňovania – napr. *Revúca* (*Revúca* – N. sg., *Revúcej* – G. sg., *Revúcej* – D. sg., *Revúcu* – A. sg. atď.).

Na druhej strane môže učiteľ viest žiakov k zamysleniu o procese vzniku vlastného mena. Žiaci by sa mali naučiť, že pre samotný vznik mena je dôležitý spoločenský dopyt po mene. Napr. prezývku dajú spolužiakom preto, lebo ko-

¹ V tomto smere môžeme hovoriť aj o konotatívnosti propria, prípadne o konotatívnej stránke propria, pretože vlastné meno svojim začlenením do sociálneho prostredia je nevyhnutne spájané s ďalšími pomenovanými objektami. Je teda pevnou súčasťou sociálnej onymickej siete.

munikujú v neoficiálnej rovine, v uzavretej sociálnej skupine. Ak niekoho začnú prezývať napr. *Sysel*, pred vznikom prezývky musia mať určité motívy (výrazné zuby alebo lícne kosti, hrabivosť a pod.) a prezývku musí kolektív akceptovať. Na druhej strane môže učiteľ využiť výchovný moment a poukázať na negatívnu stránku nevhodnej prezývky, ktorá môže jej majiteľovi ubližovať. Učiteľ môže napr. anonymnou anketou skúmať aké prezývky by kto komu dal a prečo. Na základe citlivého prístupu môže viesť so žiakmi dialóg o motiváciách prezývok. M. Beláková v súvislosti s využívaním hry s fiktívnym menom žiaka hovorí, že „žiak, ktorý je nositeľom fiktívneho mena, má takýmto spôsobom možnosť konfrontovať sa s vlastným menom a zaujímať k nemu postoj. Tiež sa dá vhodne doplniť ako socializačná hra v ktoromkoľvek vyučovacom predmete. Vyučovací proces sa zakladá na tvorivosti a hre, ktorú chápe ako hru s jazykom. Ide o psycholinguistické hľadisko, ktoré sa silne spája so socializačným.“ (Beláková, 2008, s. 16). Konfrontácia pocitov žiaka s fiktívnym menom alebo prezývkou je dôležitá pre upevňovanie empatie, ktorá môže potlačiť negatívne prvky v sociálnej existencii školského kolektívu. Analýza žiackych prezývok a diskusia o vhodnosti, či nevhodnosti ich používania sa môže využiť nielen na základnej, ale aj strednej škole. V spomínamej učebnici češtiny (Čechová a kol., 2002) autori odporúčajú študentom vypracovať projekt, v ktorom zozbierajú prezývky spolužiakov, zistia ich motiváciu (pozitívnu aj negatívnu) a zistia, ako tieto prezývky prijímajú ich nositelia a navrhujú k tejto problematike diskusiu, ktorá by mohla odstrániť prvky zlomyselnosti a zlepšiť atmosféru v triednom kolektíve.

Pre žiakov je určite zaujímavá analýza a etymológia ich vlastných krstných mien. Žiaci môžu dostať za úlohu zistiť od rodičov, čo ich viedlo k tomu, aby im dali také a také meno. Výsledkom zistení nebude len módnosť mena, ale aj rodinné tradície. Vo vyšších ročníkoch, najmä však na strednom stupni, sa môžu žiaci alebo študenti zaoberať pôvodom priezviska a svojho rodu. Popri záujme o meno si môžu uvedomiť historické a spoločenské súvislosti existencie svojich predkov, pôvodného regiónu, migrácie rôznych národov a národností v rámci Európy i mimo nej. Vlastné zistenia žiakov upevnia v nich nielen národné povedomie a hrdosť k rodnému kraju, ku Slovensku, ale spoznaním rodinných vzťahov dospejú k poznaniu, že najmä stredná Európa sa formovala v spolunažívaní mnohých etník. Spolu s lokálpatotizmom sa u žiakov bude formovať aj „europatriotizmus“. Učiteľ môže vychádzať z výchovno-vzdelávacieho projektu Slovenskej republiky pod názvom *Poznaj svoju minulosť* z roku 2005 určený žiakom základných a stredných škôl, do ktorého sa zapojili aj české, maďarské, rumunské, chorvátske, slovinské, srbské, čiernohorské, nemecké, talianske či francúzske školy.

„Nezáživná“ gramatická stránka vlastných mien sa dá podať pútavejšou formou, pokiaľ učiteľ vysvetlí princípy tvorenia niektorých druhov vlastných mien,

ktoré môže napríklad využiť v tematickom celku o slovotvorbe. V. Leitmanová (2007/2008(b) vo svojom príspevku prináša návod na skupinovú prácu s vlastnými menami formou hry na Robinsona a Piatka v 6. ročníku ZŠ, kde jedna skupina žiakov vytvorí mapu s toponymami z rodnej obce, druhá skupina analyzuje názvy utvorené pomocou predpón, ďalšia skupina predstaví príponové toponymá a posledná skupina vytvorí novú mapu s vymyslenými názvami utvorenými predponami alebo príponami. V tejto problematike sa dajú žiakom vysvetliť slovotvorné formanty určitých skupín vlastných mien – v minulosti sa tvorili názvy vodných tokov (hydronymá) pomocou prípon -va, -ava, -ica, -ca (Bodva, Padva, Myjava, Hučava, Bystrica, Lukavica, Revúca, Blatnica...), názvy osád (ojkonymá) sa vyznačujú príponami -ovce, -avce, -any... (Michalovce, Sebeslavce, Krškany, Vozokany). Učiteľ ovládajúci základy onomastiky vie, ktoré prípony sú staršie a ktoré sú mladšie. Môže tak žiakom zdôrazniť starobylosť mnohých riek, vrchov a miest. Môže využiť medzipredmetové vzťahy s už spomínaným dejepisom alebo zemepisom.

Veľkej popularite sa medzi laickou verejnosťou teší etymológia názvov obcí. Žiakov však treba upozorniť na tzv. ľudovú (nevedeckú) etymológiu a odlišiť ju od vedeckej. V českej televízii vysielajú popularizačno-náučný seriál pod názvom *Divnopsis. Proč se to tak jmenuje?* o výklade názvov viacerých českých obcí. M. Beláková vo svojej dizertačnej práci (Beláková, 2008, s.74 a n.) navrhuje v rámci využitia regionálnej problematiky vo vyučovaní použiť tzv. etymologickú mapu, v rámci ktorej žiaci nakreslili mapu okolitých obcí a pokúšali sa odhalovať motiváciu jednotlivých ojkoným. Prácu s etymologickou mapou autorka komentuje slovami: „Prvoplánové etymologické rozbory sme korigovali a uvádzali bližšie podrobnosti, ktoré pomáhali vysvetliť fažšie názvy. Súčasťou práce bol rozhovor o histórii, spoločenskom usporiadani v obciach, ich hospodárení či charakteristických znakoch (porast, živočíšstvo). Dvojhodinovou prácou sme so žiakmi prezentovali propriá bez väčšieho upozorňovania na písanie veľkého písmena. Zamerali sme sa na ich motivačnú stránku a mimojazykový charakter.“ (Beláková, 2008, s.75). Z komentára tejto metódy vyplýva funkčné prepojenie viacerých vyučovacích predmetov, prebudenie záujmu žiakov o rodisko, okolitý kraj, jeho historiu, prírodu. Napriek tomu, že práca počas dvoch hodín bola nesmierne náročná na prípravu učiteľa, hodina bola dynamická a „objemom“ informácií, podnetov a vzťahov sa vynaložila niekoľkým vyučovacím hodinám.

Podobnú problematiku (ale v oblasti terénnych názvov – topónym) možno uplatniť v literárnej povesti. Matica slovenská vydáva viaceré knihy povestí z rôznych regiónov Slovenska. Autormi povestí sú napr. Peter Urban (Čertova svadba, Kamenná žena), J. Tatár (Živý poklad) a ďalší. „Etymologickou povestou sa vlastné meno dostáva do kontaktu s inými vyučovacími predmetmi a oblasťami života

a pôsobí ako výborný motivačný činiteľ.“ (Beláková, 2008, s. 10).

Edukácia v oblasti onomastiky patrí v súčasnosti v školskom vyučovacom systéme k okrajovým témam a interpretácia problematiky vlastného mena sa redukuje najmä na jeho pravopisné charakteristiky. Je len na učiteľoch, či chcú využiť možnosti, ktoré im onomastika ponúka. Ak ponúkanú šancu využijú, môžu v deťoch vypestovať a upevniť pozitívny vzťah ku svojmu rodisku, regiónu i vlasti a prebudíť v nich záujem o mnohé oblasti života.

Literatúra

- Beláková, M.: Vlastné meno – didaktický problém?! In: Sičáková, L. – Liptáková, E. (eds.). *Slovo o slove. Zborník Katedry komunikačnej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2006, s. 128–129. ISBN 80-8068-491-X.
- Beláková, M.: Komunikačný aspekt proprií vo vyučovaní materinského jazyka. In: Sičáková, L. – Liptáková, L. – Hlebová, B. (eds.). *Slovo o slove. Zborník Katedry komunikačnej a literárnej výchovy Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2007(a), s. 251–254. ISBN 978-80-8068-646-8.
- Beláková, M.: Fungovanie antroponyma v mikrosociálnom prostredí z didaktického pohľadu. In: *Acta onomastica*, roč. XLVIII, 2007(b), s. 7–10. ISSN 1211-4413.
- Beláková, M.: *Vlastné meno ako hra*. Dizertačná práca. Trnava : PF TU, 2008. 125 s. (+ 13 s. príloh). Rukopis.
- Čechová, M. – Kraus, J. – Styblík V. – Svobodová I.: *Český jazyk pro 3. ročník středních odborných škol*. 1. vydání. Praha : SPN – Pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2002. 208 s. ISBN 80-7235-190-7.
- Čechová, M. – Oliva, K. – Nejedlý, P.: *Hrátky s češtinou*. 1. vydání. Praha : PSN – pedagogické nakladatelství, akciová společnost, 2007. 224 s. ISBN 97880-7235-340-3.
- Leitmannová, V.: Využitie vlastných mien na hodinách slovenského jazyka a literatúry. In: *Češtinář*, roč. 18/2007–2008(a), č. 5, s. 158–161.
- Leitmannová, V.: Práca s vlastnými menami v ZŠ. In: Slovenský jazyka a literatúra v škole, roč. 54, 2007/2008(b), č. 5–6, s. 171–175.
- Šitinová, M.: *Řekni, jak se jmenuješ, a já ti povím... Co děti vyprávějí o svém jménu*. 1. vydání. Praha : Amadea, 1999, 152 s.
- Šrámek, R.: Co by měl učitel základní školy vědět o vlastních jménech. In: Majtán, M. – Ruščák, F. (eds.) *12. Slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“*, Prešov 25.–26. 10. 1995. Zborník referátov. Prešov :

Pedagogická fakulta UPJŠ; Bratislava : Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, 1996,
s. 43-47. ISBN 80-88885-04-3.

doc. Mgr. Jaromír Krško, PhD.

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta humanitných vied
krsko@fhv.umb.sk